

השתלבות צעירים יוצאי אתיופיה במוסדות להשכלה גבוהה: גורמים מסייעים וחסמים

ברכי בן סימון
דגנית לוי
פאולה כאהן-סטרבצ'ינסקי

העבודה מומנה בסיוע קרן באדר

מ-149-18

מאירס-ג'וינט-ברוקדייל
MYERS-JDC-BROOKDALE
مایرس - جوینت - بروکدیل

תקציר

רקע

בשנים 2000-2016 עלה שיעור הסטודנטים יוצאי אתיופיה הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל במידה ניכרת, אך הוא עדיין נמוך לעומת שיעור יוצאי אתיופיה באוכלוסייה. השיעור הנמוך הוא ביטוי לחסמים העומדים בפני חלק ניכר מיוצאי אתיופיה בבואם להשתלב באקדמיה, למשל אחוז נמוך של זכאות לתעודת בגרות העומדת בדרישות הסף לאוניברסיטה וציון ממוצע נמוך במבחן הפסיכומטרי. התוכנית הממשלתית לשילוב יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית והמועצה להשכלה גבוהה מקדמות את "התוכנית להנגשת ההשכלה הגבוהה ליוצאי אתיופיה" המבקשת להסדיר את המענים הניתנים כיום לסטודנטים יוצאי אתיופיה ולשפר אותם. בשנת 2017 פנתה קרן באדר למכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לבחון את הנושא.

מטרה

ללמוד כיצד סטודנטים יוצאי אתיופיה תופסים השתלבות מוצלחת בלימודים, מהם הגורמים שמסייעים להשגת השתלבות מוצלחת ומהם הגורמים שמקשים עליה ואילו דרכי סיוע מומלצות כדי לקדם את השתלבותם.

שיטה

נערכו עשרה ראיונות חצי מובנים עם סטודנטים יוצאי אתיופיה שלמדו שנה אחת לפחות במוסד להשכלה גבוהה ושלושה ראיונות עם מנהלות תוכניות לקידום שילוב יוצאי אתיופיה באקדמיה.

ממצאים

לתפיסת המרואיינים, השתלבות מוצלחת היא שילוב של הצלחה אקדמית עם הצלחה בהיבטים אחרים, ובפרט בתחום החברתי ובתחושת השייכות. להשתלבות מוצלחת באקדמיה גורמים רבים, למשל התמיכה הפורמלית והבלתי פורמלית שהסטודנטים מקבלים, ותכונות אישיות שלהם שמניעות אותם להצליח ולהתקדם. בני המשפחה, ובפרט ההורים, ממלאים תפקיד מרכזי בבחירה בלימודים גבוהים ובהצלחה בהם. עם זאת, סטודנטים יוצאי אתיופיה מתמודדים עם קשיים משפחתיים רבים המשליכים על

יכולתם להשתלב בהצלחה, למשל היעדר תמיכה כלכלית מצד המשפחה וצורך לסייע בפרנסתה. ליוצאי אתיופיה גם קשיים לימודיים ייחודיים הנובעים בין השאר מפערי תרבות ומחוסר במידע שיאפשר בחירה נבונה של תחום הלימודים. קשיים אלה מצריכים מערך ליווי ותגבור טובים, אך נטען שהמערך הקיים במוסדות אינו מספק. המרואיינים הציעו המלצות אחדות להמשך פיתוח דרכי הסיוע לשילוב מוצלח של יוצאי אתיופיה באקדמיה. המלצות אלה נוגעות לתחום הלימודי, החברתי והכלכלי וכוללות המלצות למתן סיוע לפני הלימודים ובמהלכם.

סיכום

עבודה זו ביקשה ללמוד, בעיקר מן הסטודנטים יוצאי אתיופיה עצמם, על הגורמים המסייעים להם להשתלב בהצלחה באקדמיה ועל הגורמים המקשים עליהם לעשות כן. הראיונות סיפקו תובנות רבות על הנושא ואף המלצות קונקרטיות לדרכי סיוע לסטודנטים. חלק מדרכי הסיוע שהוצעו כבר קיבלו התייחסות בהמלצות ועדת ההיגוי לעידוד ולטיפול המצוינות האקדמית של יוצאי אתיופיה, וחלקן יכולות להאיר צרכים שטרם קיבלו מענה מספק ולסייע בהסדרת המענים הניתנים כיום לסטודנטים ובשיפורם.

תודות

ברצוננו להודות לסטודנטים שהשתתפו במחקר ושניאותו לשתף אותנו בחוויות מלימודיהם באקדמיה. תודתנו נתונה גם למנהלות התוכניות שחלקו עימנו את ניסיון הרב בקידום השילוב של יוצאי אתיופיה במוסדות להשכלה גבוהה. הראיונות עם הסטודנטים ועם המנהלות העמיקו את הבנת הצרכים של יוצאי אתיופיה במוסדות להשכלה גבוהה והעלו מגוון דרכי פעולה לסייע בנושא זה.